

Siniša Brlas
**TERMINOLOŠKI
OPISNI RJEČNIK
OVISNOSTI**

OPIS VAŽNIH TERMINA IZ
PODRUČJA OVISNOSTI O
DROGAMA, ALKOHOLIZMA I
PROBLEMATIČNOG I
PATOLOŠKOG KOCKANJA

Siniša Brlas

TERMINOLOŠKI OPISNI RJEČNIK OVISNOSTI

OPIS VAŽNIH TERMINA IZ PODRUČJA
OVISNOSTI O DROGAMA, ALKOHOLIZMA I
PROBLEMATIČNOG I PATOLOŠKOG KOCKANJA

Ova publikacija sadrži samo opis važnih termina iz područja problematičnog i patološkog kockanja. Čitatelji u njoj neće pronaći termine vezane uz ovisnosti droga i alkoholizam jer je ovdje objavljen samo separat cjelovitog „Terminološkog opisnog rječnika ovisnosti“. Separat s opisom pojmova iz područja problematičnog i patološkog kockanja namijenjen je igračima i posjetiteljima stranice www.lutrija.hr u svrhu boljeg razumijevanja igara na sreću kao vida zabave.

Objavu publikacije u cijelosti je financirala Hrvatska Lutrija d.o.o.

 Hrvatska Lutrija

VIŠE od IGRE

TERMINOLOŠKI OPISNI RJEČNIK OVISNOSTI

OPIS VAŽNIH TERMINA IZ PODRUČJA OVISNOSTI
O DROGAMA, ALKOHOLIZMA I PROBLEMATIČNOG I
PATOLOŠKOG KOCKANJA

Autor

Siniša Brlas, prof.

Nakladnik prvog izdanja

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Stručni recenzenti

prim. mr. sc. Elvira Koić, dr. med.
Pino Tuftan, prof.
Ante Ivančić, dr. med.

Lektorica

Danijela Fabric Fabijanac, prof.

Naslovnica

Definicija, Zagreb

Priprema i tisak

Graffiti Becker, Virovitica

Naklada

Elektronsko izdanje u vlastitoj nakladi

Virovitica 2014.

Četvrto, neizmijenjeno ali reducirano
izdanje (separat)

Objavu publikacije u cijelosti je
financirala Hrvatska Lutrija d.o.o.
i namijenjena je igračima i
posjetiteljima stranice www.lutrija.hr
u svrhu boljeg razumijevanja igara na
sreću kao vida zabave.

CIP zapis dostupan u računalnome
katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 768712

ISBN 978-953-7756-00-0

© Nijedan dio ove knjige ne smije se
umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji
način reproducirati bez nakladnikova
pismenog dopuštenja.

„Kao i svako živo biće, kao život sam, jezik živi punim životom i prirodno se razvija samo u slobodi, oslobođen od političke instrumentalizacije i svih vrsta pritisaka. (...) U punoj slobodi sam će definirati srodnosti i istovjetnosti, kao i samosvojnosti i razlike.“

(Hrvatski enciklopedijski rječnik, Novi Liber, Zagreb, 2003., str. 7.)

Sadržaj

8

Predgovor

11

Kratice, popis jezika, odrednice i znakovi u tekstu

13

Termini povezani sa sredstvima ovisnosti (drogama)

131

Termini povezani s alkoholizmom

173

Termini povezani s problematičnim i patološkim kockanjem

218

O autoru

224

Iz stručnih recenzija

Predgovor

Pišući svoje dosadašnje knjige iz područja prevencije i suzbijanja ovisnosti bilo je nužno definirati mnogobrojne važne termine u ovome području (područje uključuje sredstva ovisnosti odnosno droge, alkoholizam i problematično i patološko kockanje). Ono što me je već u ranoj fazi izučavanja problematike i pisanja zaprepastilo jest činjenica da pojedini od tih termina, posebno oni povezani s doživljavanjem i ovisničkim ponašanjem pojedinca, dakle oni termini koji su mahom u području psihologije ovisnosti, uopće do sada u literaturi nisu opisani ili su (u manje lošem slučaju) opisani nekonzistentno i višeznačno. Odmah mi je bilo jasno kako će u budućnosti biti nužno u ovo područje znanstvenog i općedruštvenog interesa uvesti red. Tako je višegodišnjim sabiranjem termina, pojmova i pojmovnih kategorija i pokušajem njihova sistematiziranja i što preciznijeg određenja za potrebe pisanja mojih knjiga uz knjige nastajao i ovaj rječnik. Stoga su pojedini termini u njemu prepoznatljivih definicija jer su već ranije dobro definirani u literaturi, neki su kompilacija iz više izvora, dok su pojedini termini u ovome rječniku tek u mojim knjigama po prvi puta definirani, posebno u domaćoj literaturi.

Upravo sam iz potonja dva razloga odustao od navođenja referenci, a osim toga to u rječničkom pristupu nije niti uobičajeno (pretpostavljam da su se i autori ostalih rječnika susretali s istim poteškoćama). Poseban su izazov bili žargonizmi; oni su po svojoj definiciji lokalno specifični, pojedini od njih i dobnog specifični, pa su mnogi čak i situacijski kreirani, i stoga ih je gotovo bezbroj. Naravno da slijedom takve dinamike njihova nastanka u ovome rječniku nisu niti mogli biti svi obuhvaćeni. Stoga sam se odlučio za pristup prema kojemu sam naveo samo one žargonizme koji se u svakodnevnom govoru, ali i u (uglavnom domaćoj) literaturi ponajviše koriste, dakle čija je upotreba u „običnom“ govoru subjektivno procijenjena kao najučestalija.

Rječnik sam nazvao „Terminološki opisni rječnik ovisnosti“ stoga što opisuje terminološke pojmove i pojmovne kategorije iz više područja (ovisnosti) bez obzira na standardnost njihove upotrebe, a nastojao sam da on u najvećoj mogućoj mjeri bude odraz sadašnjega stanja položaja riječi u upotrebnom jeziku i svakodnevnom govoru, što znači da objašnjenja ne pretpostavljaju buduća stanja i ne priječe da objašnjene riječi odnosno pojmovi ubuduće dobiju drukčiji status i/ili objašnjenja.

Sasvim mi je jasno kako će mnogi korisnici ovoga rječnika kada budu čitali definicije ili opise pojmovnih kategorija imati svoje mišljenje, kakvo god ono bilo, jer je činjenica da su pojedini termini definirani i objašnjeni preciznije, dok su neki samo površno određeni. Vjerojatna je i mogućnost da neki termini nisu niti obuhvaćeni ovim rječnikom; ali tako je to kod rječnika općenito i stoga oni u budućnosti obično imaju dopunjena i/ili izmijenjena izdanja. Nadam se da će takav život imati i ovaj rječnik, kao što se nadam da će mnogima koji nastoje svojim osobnim trudom učiniti problem ovisnosti što manjim ovaj rječnik biti pomoć na tome putu.

Autor

Kratice, popis jezika, odrednice i znakovi u tekstu

engl.	engleski
fra.	francuski
lat.	latinski
NN	Narodne novine
npr.	na primjer
str.	stranica
tzv.	takozvani
žarg.	žargonizam
/	ili

Termini
povezani s
problematičnim
i patološkim
kockanjem

a

alea (lat.)

Kocka. Igra čiji ishod ovisi o slučaju.

Vidjeti kockati

aleator

(lat. aleatorius) Kockar.

Vidjeti kockar

aleatorni, aleatorički

Pridjev koji se odnosi na aktivnosti ovisne o slučaju, sreći ili kocki.

Anonimni kockari

(engl. Gamblers Anonymous) Međunarodna mreža samopomoći za ljude koji se pokušavaju oporaviti od posljedica patološkog kockanja. Nastali su po uzoru na Anonimne alkoholičare. Temelj djelovanja je razvijanje zajedništva u kojemu ljudi dijele svoja iskustva i podršku.

apstinencija (od kockanja)

Uzdržavanje od kockanja, što često uključuje i uzdržavanje od ostalih igara na sreću.

a

b

c

č

automati za igre na sreću

Mehanički, elektronički ili slični uređaji na kojima igrači uplatom određenog iznosa (žetona, kovanica ili neposrednom uplatom na blagajni, odnosno na automatu) imaju mogućnost pogotka i dobitka.

automati za igre na sreću s višestrukim ulogom

Uređaji za igre s višestrukim ulogom i dobitkom (engl. multiplayer) na kojima igrači uplatom određenog iznosa višestruko (žetona, kovanica ili neposrednom uplatom na blagajni, odnosno na automatu) imaju mogućnost pogotka i dobitka.

automat klub

Prostor u kojemu se prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02) priređuju igre na sreću na automatima za igre na sreću.

a

b

c

č

b

bingo

Matrična igra na sreću s nasumičnim izvlačenjem brojeva. Naziv dolazi od riječi „Bingo!“ kojom se označava dobitak. Osmišljena je 30-ih godina i od tada je evoluirala u različite inačice.

bonus

Uplata ili isplata iznad predviđene svote. Korist ili dobitak koja se postigne iz neke akcije. Dodatni ulog ili dobitak tijekom igre na sreću.

a

b

c

č

ć

C

casino (engl.)

Vidjeti kazino

CCSM

(engl. Cumulative Clinical Signs Method) Kratica za navedenu Metodu kumulativnih kliničkih znakova. Instrument za procjenu problema kockanja koji je razvio Robert Cullerton i koji se koristi za procjenu problema kockanja.

CPI

(engl. California Personality Inventory) Kratica za navedeni inventar ličnosti koji se kao dijagnostičko sredstvo ponekad koristi u terapiji patološkog kockanja iako se ne odnosi neposredno na kockanje.

a

b

C

č

ć

d

d

DIGS

(engl. Diagnostic Interview for Gambling Severity) Kratica za navedeni dijagnostički strukturirani intervju koji sadrži 20 pitanja i koristi se za dijagnosticiranje patološkog kockanja (sadašnjeg i prošlog stanja). Baziran je na DSM-IV. Razvili su ga Ken Winters, Sheila Specker i Randy Stinchfield 1997. godine.

dijagnostički kriteriji za kockanje

Kriteriji prema kojima se određuje dijagnoza problematičnog odnosno patološkog kockanja.

društveno kockanje

Vidjeti socijalno kockanje

ekspres lutrija

Igra na sreću s izvlačenjem numeriranih srećaka koje se mogu unovčiti odmah ili se odmah može podići dobitak. Otvaranjem srećke (obično otkidanjem rubova na kojima je ona zalijepljena) igrač vrlo brzo saznaje osvaja li tom srećkom dobitak i koliko on iznosi ili ne osvaja ništa. Dakle, otvaranjem srećke igrač bez bilo kakvih dodatnih radnji (odgonetavanja, razmišljanja...) saznaje rezultat igre u polju koji eksplicitno navodi dobitak (i iznos dobitka) ili izostanak dobitka.

Vidjeti lutrijske igre, srećka

epizodično kockanje

Vidjeti nefrekventno kockanje

etiologija problematičnog i patološkog kockanja

Utvrđivanje uzroka nastanka problematičnog i patološkog kockanja. Uzroci su genetski i okolinski determinirani; poremećaj kontrole poriva, obiteljska slika, prethodna ovisnost o drogama i alkoholizam, dezinhibicija, manične epizode u bipolarnom afektivnom poremećaju, sumanutost i halucinacije u shizofreniji, dok psihodinamski pristup uzroke locira i u depresiji, narcizmu te seksualnim i agresivnim nagonima. Organski se poremećaji (kao traume glave i mozga, tumori, degenerativne bolesti,

endokrini poremećaji) kao uzrok za sada uglavnom isključuju. Socijalno patološka ponašanja (besposličarenje, šverc, skitnja) imaju poveznicu s problematičnim i patološkim kockanjem. Bihevioralni pristup vidi u nekontroliranom kockanju neprilagođeno ponašanje dok kognitivni pristup pretpostavlja da kockari imaju teškoće s percepcijom koja im remeti kognitivnu kontrolu upravljanja vlastitim ponašanjem.

Vidjeti poremećaj kontrole poriva

facebook kockanje

Društvena mreža facebook s iznimno brojnim članstvom na kojoj je moguće igrati mnoge društvene igre, besplatno ili za novac. Prema nekim pokazateljima čak oko 75% korisnika mreže igra poker.

Vidjeti poker

farmakoterapija kockara

Upotreba lijekova tijekom tretmana problematičnog i/ili patološkog kockanja.

faza beznada

Četvrta faza u progresivnom tijeku razvoja poremećaja patološkog kockanja. Kockar postaje svjestan da je „potonuo do dna“ i da ima dugove koje ne može vratiti, da ima narušene međuljudske odnose, izgubio je nadu da se stanje može popraviti, razvija sekundarne oblike poremećaja u ponašanju (alkoholizam, razvod braka), ali ipak nastavlja s kockanjem jer je motiviran uzbuđenjem koje prati kockanje.

Vidjeti faze kockanja

dž

đ

e

f

g

h

i

faza dobitka

Prva faza u progresivnom tijeku razvoja poremećaja patološkog kockanja. Velik dobitak na kocki stvara osjećaj svemogućnosti. Učestalo dobivanje na kocki dovodi do još češćeg kockanja. Javljaju se zamisli o velikom dobitku.
Vidjeti faze kockanja

faza gubitka

Druga faza u progresivnom tijeku razvoja poremećaja patološkog kockanja. Kockar ima doživljaj da mu ne ide, da nema sreće na kocki, teško podnosi gubitke, misli samo o kockanju, gubi interes za posao i obitelj, počinje posuđivati novac jer iščekuje dobitak, a ustvari gomila dugove.
Vidjeti faze kockanja

faza očaja

Treća faza u progresivnom tijeku razvoja poremećaja patološkog kockanja. Kockar sve dublje tone u dugove jer posuđuje novac da bi vratio ranije posuđeno, razara mrežu obiteljskih odnosa, gubi kontrolu nad vlastitim ponašanjem, pojavljuju se ideje, a ponekad i pokušaji suicida.
Vidjeti faze kockanja

faza ponovne gradnje

Treća faza u oporavku od posljedica patološkog kockanja. Osoba donosi odluke usmjerene ponovnom uspostavljanju ranije narušenih međuljudskih odnosa, aktivira se na poslu, planira budućnost i razvija nove interese u životu.

Vidjeti faze oporavka

faza rasta

Druga faza u oporavku od posljedica patološkog kockanja. Kockar ima iskreni osjećaj da mu je pomoć potrebna, postaje samokritičniji i uviđa problem. Motivirano se uključuje u terapijski postupak.

Vidjeti faze oporavka

faze kockanja

Progresija tijeka patološkog kockanja opisana kroz faze Roberta Custera (to su faza dobitka, faza gubitka, faza očaja i faza beznađa).

faze oporavka

Tijek oporavka od posljedica patološkog kockanja opisan kroz faze Roberta Custera (to su kritička faza, faza rasta i faza ponovne gradnje).

frekventno kockanje

Oblik socijalnog kockanja. Uključuje redovito kockanje, barem jednom na mjesec.

Vidjeti socijalno kockanje

dž

d

e

f

g

h

i

g

GA

(engl. Gamblers Anonymous) Kratica za Anonimne kockare.

Vidjeti Anonimni kockari

GA-20

(engl. Gamblers Anonymous-20) Kratica za listu od 20 pitanja koju su izradili Anonimni kockari (engl. Gamblers Anonymous) s ciljem pomoći pojedincima kako bi se osvijestili je li kockanje za njih problem. Smatra se da će većina ljudi kod kojih je kockanje problem potvrdno odgovoriti na najmanje sedam od 20 pitanja na listi.

Vidjeti Anonimni kockari

GAI

(engl. Gambler Addiction Index) Kratica za test dizajniran za proučavanje kockanja i standardiziran za muškarce i žene. Sadrži sedam skala, između ostalih i skalu suicidalnosti te skalu procjene istinitosti podataka (što je važno jer su kockari tipično spremni minimalizirati svoje probleme i pridružene govitke, a ova skala određuje govore li istinu).

genetska determiniranost problematičnog i patološkog kockanja

Utjecaj nasljednog materijala na nastanak, razvoj i održavanje patologije vezane uz igre na sreću. Podataka je malo i postojeće studije imaju značajne metodološke nedostatke. Dostupne studije ukazuju na to da se obiteljski činitelji (i genetski i okolinski) pojavljuju u 56% do 62% kod patoloških kockara, sa značajnom evidencijom o obiteljskoj sklonosti. Blizanci (i jednojajčani i dvojajčani) roditelja patoloških kockara imaju prevalenciju za kockanje koja je značajno viša nego u općoj populaciji. Studije iz kojih proizlaze navedeni podaci provedene su uglavnom na muškim ispitanicima i stoga se ne može znati jesu li nalazi primjenjivi i na žene.

GSI

(engl. Gambling Severity Index) Kratica za modificirani Addiction Severity Index (ASI) koji se izvorno koristi u evaluaciji programa liječenja ovisnika o alkoholu i drogama, a prilagođen je radu s osobama koje imaju problem s kockanjem.

Vidjeti ASI

h

hazard

Ponašanje ili situacija povećanog rizika od štete nastale kao posljedica kockanja.

Holden (engl.) poker

U posljednje vrijeme popularizirana i medijski promovirana jednostavna igra kartama. Ponekad se organizira i u turnirskom obliku.

Vidjeti poker, kartanje

Hrvatska lutrija

Najveći priređivač legalnih igara na sreću u Republici Hrvatskoj. Članica je Europskog udruženja državnih lutrija. Puni je naziv Hrvatska lutrija d.o.o.

e

f

g

h

i

j

k

igre na sreću

Sustav igara koje navode na ponašanja u kojemu se koriste strategije koje idu za tim da se minimiziraju šanse velikih gubitaka (minimaks strategija) ili da se maksimiziraju minimalni dobitci (maksimin strategija). Igre u kojima se pravilima određuju dobitak ili gubitak.

Vidjeti minimaks strategija kockanja, maksimin strategija kockanja

igre na sreću u automat klubovima

Oblik igara na sreću razvrstan prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02).

Vidjeti automat klub, automati za igre na sreću

igre u kazinima (engl. casinima)

Oblik igara na sreću razvrstan prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02).

Vidjeti kazino

igre vještina

Naziv koji se odnosi na društvene igre ishod kojih više ovisi o vještini sudionika nego o sreći (kao što su kuglanje, golf i slične) i u kojima rezultat također može biti predmetom oklade.

Vidjeti oklada, socijalno kockanje

ilegalne igre na sreću

Formalnim aktima nedopušteni i društveno neprihvatljivi oblici organiziranja igara na sreću.

ilegalno kockanje

Vidjeti ilegalne igre na sreću

instant lutrija

Lutrijska igra koja pruža više igre i gdje igra traje nešto duže u odnosu na srećke ekspres lutrije. Naime, rezultat igre koju donosi pojedina srećka instant lutrije saznaje se tek nakon dviju radnji koje nužno prethode tom saznanju:

1. skidanje emulzije – emulzija skriva igru pa je potrebno „skinuti“ emulziju sa srećke (najčešće je riječ o rasporedu simbola i/ili brojki, koji u sasvim određenom položaju ili redu znače pozitivan ishod);
2. igra odnosno odgonetavanje – da bi se spoznalo je li ostvaren dobitak i koliko on iznosi, moraju se otkriti uvjeti koje pojedina igra determinira kao preduvjet za osvajanje dobitka.

Na primjer, ispod emulzije se nalazi mreža od 6 polja, u svakom je polju simbol. Ukoliko se ispod emulzije na srećki nalaze tri jednaka simbola voća, osvaja se recimo 10,00 kuna, ukoliko se nalaze četiri ista simbola, osvaja se recimo 100,00 kuna, itd... Premiju ili glavni dobitak osvaja srećka u čijih se šest polja nalazi isti simbol.

Igra može biti i složenija jer se na jednoj srećki mogu nalaziti i dvije igre, a ta činjenica, kao i iznos premije odnosno glavnog dobitka,

uglavnom definiraju cijenu pojedine srećke (odnosno cijele serije srećaka). Tako su najjeftinije srećke čija je igra vrlo jednostavna i premija umjerena, a što je igra složenija i premija veća, srećke su skuplje.

Vidjeti lutrijske igre, srećka

f

g

h

i

j

k

l

k

kartanje

Igre na sreću igraćim kartama. Jedna od najstarijih igara na sreću koja se percipira klasičnom društvenom igrom.

kazino

(engl. casino) Prostor u kojemu se priređuju igre koje igrači igraju protiv kazina ili jedan protiv drugoga na stolovima za igru s kuglicama, kartama ili kockicama u skladu s međunarodnim pravilima (roulette, boulle, black jack, chemin de fer, punto banco, mini punto banco, carribien poker, trente quarante, baccarat, craps i sl.), a kako je definirano prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02).

keno

Brojčana igra na sreću u kojoj se izvlači 20 brojeva iz grupe brojeva od 1 do 80, a igrač unaprijed zna iznos dobitka.

Vidjeti lutrijske igre

kladionice

Organizirani oblik klađenja. Pojam se u svakodnevnom govoru odnosi na mjesta za organizirano klađenje.

Vidjeti klađenje

kladioničke igre

Oblik igara na sreću razvrstan prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02) kao klađenje na rezultate pojedinačnih ili skupnih sportskih natjecanja, klađenje na uspjeh plesnih, pjevačkih, glazbenih i sličnih natjecanja i ostala klađenja.

Vidjeti klađenje

kladiti se

Postaviti jednu ili više mogućnosti za pogađanje.

Vidjeti klađenje

klađenje

Favorizirani ulog novca ili materijalnih vrijednosti na jednu ili više mogućnosti za pogađanje koji za sobom donosi vjerojatnost dobiti za uloženo. Oblik kockanja.

Vidjeti kockanje

klasna lutrija

Posebna vrsta aleatornog ugovora kojom se jedna strana obvezuje isplatiti određeni dobitak (novac ili stvar) svakom onom donosiocu srećke koja će imati broj ustanovljen izvlačenjem (ždrijebanjem). Klasna (razredna) lutrija javlja se u Njemačkoj 1704., a u Nizozemskoj 1726. godine.

Bitna obilježja ove igre na sreću su sljedeća:

1. Srećka je namijenjena igračima boljeg imovinskog stanja s kojima se komunicira izravnom posjetom (na vrata stana ili poslovnog prostora)

usmeno ili pisanim putem.

2. Izradi projekta igre prethodi istraživanje tržišta i dogovor s državom o tome prihvaća li ona da se uz naziv ove igre na sreću koristi izraz „država“ ili „nacija“ (npr. Hrvatska državna klasna lutrija ili samo Hrvatska klasna lutrija) s jamstvom za isplatu dobitaka. Pored takve vrste suglasnosti potrebna je i suglasnost da u igri osim fizičkih mogu sudjelovati i pravne osobe s maksimalnim iznosom po kolu s tim da za taj iznos postoji mogućnost smanjenja poreza ili da se isti iznos može smatrati troškom poslovanja. Isto tako, ako pravna osoba ostvari dobitak, potrebno je dogovoriti koji iznos dobitka mora registrirati kao izvanredni prihod, a koji iznos može privatizirati kao osobni primitak. Na osnovi podataka o istraživanju tržišta, procjeni broja mogućih klijenata i njihovim financijskim mogućnostima pristupa se izradi projekta. Projekt obuhvaća izradu plana emisije srećaka, vizualni izgled srećaka, apoeine srećaka (1/8, 2/8, 4/8 8/8 ili druge veličine), cijenu srećaka, veličinu emisije srećaka po klasama te broj dobitaka i vrijednost dobitaka po klasama. Nakon svih prikupljenih podataka vrši se simulacija provedbe projekta. Država mora posebno odobriti i namjenu dobiti nakon isplate dobitaka i podmirenja troškova poslovanja kako bi se namjena mogla koristiti u promotivne svrhe.
3. Igra se priređuje po kolu koje traje 3,5 ili 6 mjeseci. Kolo je podijeljeno u klase (3,5 ili 6). Puni naziv igre tada glasi: Državna troklasna (peteroklasna ili šesteroklasna) lutrija.
4. Iz klase u klasu veličina emisije se smanjuje za onu količinu srećaka koja je prodana u prethodnoj klasi.
5. Broj dobitaka iz klase u klasu se povećava, kao i njihova pojedinačna

vrijednost. U posljednjoj klasi broj dobitaka je toliki da zajedno s prethodnim klasama čini 50% emisije srećaka čime se potvrđuje slogan „Svaka druga srećka je dobitna“.

6. Ako igrač želi ostvariti veći dobitak mora sudjelovati u igri od prve do posljednje klase. Ako igrač nije bio uključen u igru od prve klase, a želi se uključiti u tekuću klasu, on to može učiniti, ali samo pod uvjetom da plati cijenu srećke prethodnih klasa u istom iznosu kao što je iznos s kojim se uključuje u igru.
7. Za uspješnu provedbu projekta priređivanja ove igre na sreću nužno je voditi računa o pravodobnoj edukaciji kadrova koji će sudjelovati u realizaciji projekta i organizaciji kolektorske (prodajne) mreže. Sustav te mreže ima sličnosti s mrežom osiguravajućih društava.

Vidjeti lutrijske igre, složena lutrija, srećka

kockanje

Zajednički naziv za skup raznovrsnih igara, ponašanja i aktivnosti koje uključuju ulaganje novca uz rizik i nadu u očekivani pozitivan ishod (dobitak). Igrač riskira i nada se da će povratiti uloženo ili dobiti više od toga. Pri tome se razvijaju različite strategije kockanja (maksimin ili minimaks strategije).

Vidjeti maksimin strategija kockanja, minimaks strategija kockanja

kockanje, u ranoj literaturi

Literatura u kojoj se prvi puta (ili rano u povijesti) spominje kockanje. Navodi o kockanju spominju se još u Bibliji. U poznatoj beletristici čuveni je roman „Kockar“ F. M. Dostojevskog.

kockar

Osoba koja upražnjava kockanje kao način provođenja vremena.

kockarnica

Mjesto (igračnica) gdje se igra na sreću

kockati

Staviti sve na kocku pa što sreća donese. Igrati se slučajem. Usvajati i/ili ustrajati u ponašanju koje uključuju ulaganje (najčešće novca) uz rizik i nadu u očekivani dobitak (najčešće novčani).

komorbiditet uz kockanje

Pojava koja uključuje postojanje jednog ili više poremećaja uz primarni poremećaj problematičnog i/ili patološkog kockanja.

kompjuterske igre na sreću

Vidjeti računalne igre na sreću

kompulzivno kockanje

Vidjeti patološko kockanje

kontrola (kontroliranje) kockara

Postupak kontinuiranog stručnog praćenja tijekom terapijskog procesa tijekom terapije problematičnih i/ili patoloških kockara.

konvencija

Susret obitelji liječenih patoloških kockara i terapeuta iz različitih područja.

kriminalno kockanje

Ponašanje osoba s disocijalnim poremećajem osobnosti koje je posebno po tome što takve osobe svoj dobitak, koji je ilegalno stečen, ne namjeravaju dalje ulagati u igre na sreću. Varanje na kocki.

kritička faza

Prva faza u oporavku od posljedica patološkog kockanja. Osoba postaje opuštenija, već dobro razumije svoj problem i kritična je prema njemu, nastoji riješiti ranije nagomilane probleme (prvenstveno vratiti dugove) i iskreno nastoji pronaći novi put u život.

Vidjeti faze oporavka

kroskulturalni prijenos igara na sreću

Vidjeti međukulturalni prijenos igara na sreću

kulturološke razlike u igrama na sreću

Kulturom uvjetovani i o socijalnom okruženju ovisni raznoliki oblici igara na sreću (utrke pasa, konja i ostalih životinja, borbe pasa i pijetlova, ruski rulet, kockarnice i svi ostali).

legalne igre na sreću

Sustav legalnih igara na sreću koje navode na ponašanja koja su ili otvoreno društveno prihvatljiva ili barem nisu društveno neprihvatljiva.

legalno kockanje

Vidjeti legalne igre na sreću

lešinar (žarg.)

Pojam koji označava osobu koja, koristeći različite strategije, ubire dio dobitka koje ostvaruju patološki kockari.

loto

Sistemska lutrijska igra na sreću u kojoj je ulog novac. Sastoji se od izvlačenja brojeva koji određuju dobitak ili gubitak.

Vidjeti lutrijske igre

lutrija

Igra na sreću s izvlačenjem numeriranih srećaka.

Vidjeti srećka

lutrijske igre

Oblici igara na sreću razvrstani prema Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02) kao: jednostavna i složena (klasna) lutrija, ekspres i instant lutrija, robno-novčana i robna lutrija, loto, bingo, tombola, keno, toto, dodatne igre na lotu i totu i druge slične igre na sreću s izvlačenjem.

Vidjeti složena lutrija, klasna lutrija, ekspres lutrija, instant lutrija, robno-novčana lutrija, loto, bingo, tombola, keno, toto

i

j

k

l

lj

m

n

MAGS

(engl. Massachusetts Gambling Screen) Kratica za navedeni instrument za procjenu patološkog ili problematičnog kockanja na osnovi DSM-IV kriterijima.

maksimin strategija kockanja

Kockanje s namjerom da se maksimiziraju minimalni dobici.

međukulturalni prijenos igara na sreću

Transfer utjecaja iz jedne kulture na drugu kada su u pitanju igre na sreću. Uočljiv je u obliku organiziranja tradicionalnih hazardnih igara u novoj sredini koje domicilno stanovništvo nerijetko smatra egzotičnom tradicijom. Povezuje se s migracijama stanovništva, a posebno je izražen kod imigranata koji ne poznaju jezik nove sredine pa ustraju na pravilima, ponašanjima i općenito stilu života koje su donijeli iz svoje domicilne kulture.

mentalno zdravlje kockara

Sklad tjelesnog, psihičkog i socijalnog funkcioniranja osobe koja igra igre na sreću i koje može biti narušeno razvojem problematičnog i patološkog kockanja.

minimaks strategija kockanja

Kockanje s namjerom da se minimiziraju šanse velikih gubitaka.

MMPI

(engl. Minnesota Personality Inventory Multiphasic) Kratica za Minesota multifazični inventar ličnosti koji se kao psihodijagnostički upitnik ličnosti koristi sa svrhom određivanja sličnosti u doživljavanju i ponašanju određene osobe i psihijatrijski dijagnosticiranih kriterijskih grupa. U tome se smislu koristi i kao dio inicijalne procjene patoloških kockara.

multigame (engl.)

Višefunkcionalni uređaj za upražnjavanje igara na sreću.

natjecanja životinja

Uključuju uglavnom oklade o ishodu utrka ili borbi životinja (premda je upitno koliko se borbe životinja mogu nazvati natjecanjem).

Vidjeti oklada

nefrekventno kockanje

Oblik socijalnog kockanja koje se upražnjava manje od jednom mjesečno.

neuređeno kockanje

Vidjeti patološko kockanje

NORC DSM Screen for Gambling Problems (engl.)

Naziv s kraticama za strukturirani intervju NODS-a (National Opinion Research Center) koji se koristi za određivanje prevalencije problematičnog kockanja u populaciji.

O

obiteljska potpora (kockaru)

Usustavljena, motivirana i od strane terapeuta poticana obiteljska potpora kockaru u smislu pomoći u rješavanju njegovog problema, a koja se afirmira posebno tijekom terapije problematičnog i/ili patološkog kockanja.

odgovorno priređivanje igara na sreću

Priređivanje igara na sreću prema odredbama Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02).

oklada

Dogovor da će o točnosti neke tvrdnje ili o ishodu nekog događaja ovisiti dobitak ili gubitak.

on-line (engl.) kockanje

Kockanje putem elektroničkih društvenih mreža.

ovisnost o kocki

Konstrukt koji označava poveznicu kockanja s ovisnošću. Premda kockanje nije ovisnost u pravom smislu riječi, ipak postoje znakovi koji povezuju kockanje s ovisnošću: gubitak samokontrole, preokupiranost,

negativan utjecaj na većinu životnih područja, razvoj tolerancije, sindrom ustezanja, grupe samopomoći te uključivanje obitelji u problem. Međutim, kod kockanja izostaju neke bitne odrednice koje se vezuju uz ovisnost: nema unosa tvari u organizam i nema neposrednih tjelesnih tegoba vezanih uz ponašanja tijekom aktualnog kockanja.

ozbiljno društveno kockanje

Slično kao i kod društvenog kockanja, osobe u kockanju pronalaze oblik zabave i rekreacije, ali se od „običnih“ društvenih kockara razlikuju po tome što svo svoje slobodno vrijeme provode u kockanju. Drže se unaprijed utvrđenog plana i ne mijenjaju ulog.

Vidjeti društveno kockanje

p

patološki kockari

Osobe koje u posljednjih 18 mjeseci učestalo kockaju i imaju pet ili više problema povezanih s kockanjem. Takve osobe imaju kompulzivnu potrebu za kockanjem i ne mogu obuzdati svoj poriv. Kada gube, uvjereni su u skori dobitak, a kada dobivaju, vjeruju kako su na putu obogatiti se.

patološko kockanje

Kockanje kada igrač nije u mogućnosti kontrolirati poriv za kockanjem, a takvim ponašanjem šteti sebi ili drugima. Kronična nemogućnost da se pojedinac odupre impulsu za kockanjem. Prema međunarodnoj klasifikaciji bolesti spada u jednu od kategorija tzv. poremećaja kontrole poriva. Radi se o kompleksnom biopsihosocijalnom poremećaju kojega se etiologija još istražuje, a združen je s brojnim činiteljima kao što je sociokulturno zaleđe, osobnost i pridruženi simptomi drugih psihičkih poremećaja. Patološko kockanje često se spominje i kao prinudno kockanje, ponekad i kao neuređeno kockanje, ali nije sinonim za problematično kockanje.

Vidjeti poremećaj kontrole poriva

poker

Hazardna kartaška igra.

Vidjeti kartanje

poker aparat

Uređaj koji je tehnički i programski udešen simulirati protivnika (ili protivnike) u igri pokera.

Vidjeti poker

poker, Holden

Vidjeti Holden (engl.) poker

poremećaj izlizane kočnice

Slikoviti opis poremećaja kontrole poriva (nemogućnosti opiranja porivu za kockanjem) koji se postupno razvija tijekom razvoja problematičnog i/ili patološkog kockanja.

Vidjeti poremećaj kontrole poriva

poremećaj kontrole impulsa

Vidjeti poremećaj kontrole poriva

poremećaj kontrole poriva

Nemogućnost otpora porivu, nagonu ili iskušenju, odnosno nesposobnost suzdržavanja od ponašanja koje je opasno ili šteti toj osobi ili drugima. Klasa poremećaja karakteriziranih nesposobnošću pojedinca da se odupre nekim djelima, obično sa štetnim posljedicama. Kategorija u koju spada patološko kockanje.

Vidjeti patološko kockanje

prevalencija problematičnog i patološkog kockanja

Vidjeti sociodemografski profil patološkog kockara

prinudno kockanje

Vidjeti patološko kockanje

problematični kockari

Kockari koji kockaju učestalo i imaju najmanje tri ili četiri problema u vezi s kockanjem.

problematično kockanje

Kockanje kada igrač svojim ponašanjem šteti sebi ili drugima (ono ponašanje koje je kod osobe već izazvalo probleme u većim životnim područjima, uključujući odnose, bračni status, zaposlenje, financije ili zakonske probleme), ali ne želi mijenjati ponašanje nad kojim bi još uvijek mogao uspostaviti kontrolu. Stoga ovaj oblik ponašanja (kockanja) još ne zadovoljava kriterije patološkog kockanja. Ne zna se koliki postotak problematičnih kockara postane patološkim kockarima. Takve su osobe u početku oprezne, taktiziraju, ali brzo postanu obuzete kockanjem. Kada dobivaju onda kockaju na način da povećavaju ulog, a kada gube ulažu da bi vratili ulog (ili dug). Osobe u ovoj skupini imaju povećan rizik od razvoja raznih poremećaja u psihičkom funkcioniranju, a skloni su i zloupotrebi duhana, alkohola i droga.

profesionalno kockanje

Kockanje u kojemu je ponašanje kockara takvo da je stega najvažnija, a rizici su ograničeni. Često se takvim kockanjem zarađuje za život, kao i u ostalim poslovima, pa se stoga ono može poistovjetiti s profesijom.

psihofiziološka osnova kockanja

Skup psihičkih i fizioloških promjena kod kockara. Promjene u psihičkom funkcioniranju su u odnosu s moždanim fiziološkim promjenama, a vjerojatan neurobiološki uzrok dovodi se u vezu s hipo/hipersenzitivnošću i noradrenergičkog i serotoninergičkog sustava koji je u vezi i s kompulzivnim poremećajem. Tijekom kockanja (igre) povisuje se sekrecija epinefrina i raste plazma koncentracija beta-endorfina. Srčana frekvencija je značajno veća, a taj porast je u odnosu s promjenama raspoloženja i euforijom. Imunološki sustav i ritam srca reagiraju jer porast beta-endorfina djeluje immunosupresorski te se aktivira imunološki sustav i sekrecija norepinefrina koja je u razmjeru sa srčanim ritmom. Značajan porast dopaminergičke sekrecije sugerira da aktivnost dopaminskih neurona ima refleksije u fiziološkim procesima i motivira ljude da opetovano igraju igre.

računalne igre na sreću

Igre na sreću koje se igraju u elektronskom obliku; na računalu, prijenosnim telefonima ili društvenim mrežama.

razredna lutrija

Vidjeti klasna lutrija

RDC

(engl. Research Diagnostic Criteria) Kratica za Istraživačke dijagnostičke kriterije koji su lista kriterija za postavljanje dijagnoze (patološkog kockanja).

rekreativno kockanje

Vidjeti socijalno kockanje

rizik od problematičnog i patološkog kockanja

Stupanj ugroženost populacije. Najugroženija je već zahvaćena populacija kockara, a u skupinu osoba s vrlo visokim rizikom ulaze zatvorenici, zaposlenici u kazinima, vojnici u aktivnoj službi i umirovljeni vojnici.

robno-novčana lutrija

Igra na sreću s izvlačenjem numeriranih srećaka u kojoj dobitak znači robu ili novac.

Vidjeti lutrijske igre, srećka

rulet

(franc. roulette) Igra na sreću koja se igra pomoću specijalnog kola na kojemu su obilježena polja u obliku malih prostora međusobno odvojenih pregradama, a što omogućuje da kuglica koja se zavrti po unutarnjem ovalu ruba kola može preskakivati iz prostora u prostor, dok se u jednom ne zaustavi. Nakon što se kolo zaustavi, krupje sakuplja žetone i isplaćuje ih pobjednicima. Igrač na kraju igre žetone mijenja za druge žetone ili ih unovčava na blagajni kockarnice.

slavljenje dobre sreće

Opis ponašanja kockara koje uključuje nekontrolirano dijeljenje ostvarenog dobitka (najčešće novca) u igrama na sreću.

slobodno vrijeme, patologija

Jedan od činitelja koji uzrokuju razvoj i održavanje problematičnog i patološkog kockanja.

složena lutrija

Vidjeti lutrijske igre

sociodemografski profil patološkog kockara

Sociodemografski pokazatelji koji omogućuju stvaranje profila problematičnog i/ili patološkog kockara. Prema kriteriju dobi najčešće je problematično i patološko kockanje zastupljeno u dobnoj skupini od 35 do 45 godina (više od polovine ukupnog broja problematičnih i patoloških kockara u ovoj je dobnoj skupini). Prema kriteriju spola muškarci su dvostruko ugroženiji od žena. Prema kriteriju bračnoga stanja polovina od ukupnog broja problematičnih i patoloških kockara su oženjeni, otprilike četvrtina njih su samci, a petina su razvedeni (mali postotak je udovica ili udovaca). Prema obrazovnom kriteriju većina ih je stekla

srednjoškolski stupanj obrazovanja ili imaju završenu visoku školu. Većina ih je prosječnih zarada.

socijalno kockanje

Društveni tip kockanja koje traje određeno, vremenski ograničeno razdoblje uz predviđene i prihvatljive gubitke. Osobe ovoga tipa kockaju radi druženja, razonode i zabave, uz male uloge (novac im nije glavni motiv). Mogu kontrolirati svoje ponašanje u smislu da s kockanjem stanu kada to procijene. Ne zadužuju se i čak napuštaju igru kada osjete potrebu za povratkom izgubljenog novca.

SOGS

(engl. South Oaks Gambling Screen) Kratica za najviše korišteni instrument u formi upitnika s 20 pitanja koji se koristi u kliničkoj praksi u procjeni prevalencije patološkog kockanja u općoj populaciji, mada nije još specifično validiran. Koristi se za određivanje postojećih problema s kockanjem. Razvili su ga Henry Lesieur i Sheila Blume.

SOGS-RA

(engl. South Oaks Gambling Screen-Revised Adolescent) Kratica za revidiranu verziju SOGS-a razvijenu kako bi se procijenio problem kockanja kod adolescenata.

Vidjeti SOGS

sportska prognoza

Nekada vrlo omiljena igra na sreću koja danas ima različite inačice pod drugim nazivima.

Vidjeti toto

srećka

Listić papira ili matrica s brojevima (ili drugim pokazateljima) koji mogu donijeti dobitak ili gubitak.

Vidjeti lutrijske igre

strugalice

Lutrijske igre (srećke) u kojima emulzija skriva igru pa je potrebno “skinuti” emulziju sa srećke kako bi se doznalo o mogućem dobitku.

Vidjeti lutrijske igre

sudionik u lutrijskoj igri

Osoba koja ispunjava uvjete za sudjelovanje u pojedinoj igri na sreću (kolu ili seriji), sukladno pravilima pojedine igre na sreću.

Vidjeti lutrijske igre

suicid kod kockara

Psihopatološki oblik ponašanja kockara koji ima veću incidenciju u populaciji kockara nego u općoj populaciji. Najčešće se pojavljuje u fazi očaja.

Vidjeti faza očaja

terapijski koraci (u liječenju kockara)

Slijed aktivnosti koje treba učiniti kada se kockar uključuje u terapijski postupak:

1. Novac mu ne smije biti dostupan. Svoju plaću kockar treba dati na raspolaganje partneru ili nekom članu obitelji. Teškoće s kontrolom ponašanja koje prate patološkog kockara otežavaju ili onemogućavaju razborito raspolaganje novcem. Stoga je bolje da novac bude kod nekog drugog, a ne kod kockara, ali ta mu osoba mora biti bliska kako bi ona promptno intervenirala njegovim novcem kada mu je on zaista potreban za redovite životne potrebe.
2. Potrebno mu je skloniti sve kreditne kartice. Dostupnost kartica odnosno novca na njima rizični su činitelj jer se povećava rizik njihove zlouporabe odnosno ponovnog ulaganja novca u igre na sreću.
3. Kockar treba razgovarati sa svim svojim prijateljima i zamoliti ih da ga odbiju ako bude tražio da mu posude novac. Prijatelji su skloni, u želji da pomognu, posuđivati novac. Iako to čine u najboljoj namjeri, tako samo potkrepljuju problem.
4. Treba vratiti dugove. Najveća je zabluda da će se novim kockanjem vratiti stari dugovi. U kasnijoj fazi razvoja problema patološki kockari uopće ne kockaju zbog moguće zarade; jedino je važno uzbuđenje koje prati igre na sreću ili potreba da se izgubljeni novac vrati. Svaki drugi način vraćanja duga je bolji nego ponovno igrati igre na sreću.

5. Uključiti se motivirano u terapijski postupak. To je moguće tek kada se za to stvore uvjeti i kada osoba prihvati svoj problem.

teorija kontroliranog kockanja

Pristup tretmanu problema s kockanjem (patološkog kockanja) prema kojemu je kockaru tijekom terapijskog postupka modifikacije ponašanja dopušteno ograničeno kockati.

terapija problematičnog i patološkog kockanja

Vidjeti terapijski koraci (u liječenju kockara)

Texas Holden poker (engl.)

Vidjeti Holden poker

tombola

Igra na sreću, obično s brojevima koji se izvlače ždrijebom (slučajnim odabirom) radi mogućeg dobitka. Može biti i sinonim za zgoditak sam po sebi.

Vidjeti lutrijske igre

toto

Brojčana igra u kojoj se pogađaju rezultati domaćih ili stranih nogometnih utakmica. Dobitna se kombinacija utvrđuje na osnovi rezultata regularno završenih utakmica natjecateljskih parova određenog kola.

Vidjeti lutrijske igre

S

Š

T

U

V

W

traženje uzbuđenja

Opis ponašanja koji se često vezuje općenito uz kockare, a koje uključuje neprekidnu težnju podražajima određene vrste kao i težnju promjenama vrste uzbuđenja. U ponašanju ljudi čije ponašanje odgovara opisanom očituje se stanoviti nemir koji ih potiče na to da se u relativno kratkom vremenu izlažu višekratnoj (opetovanoj) stimulaciji u specifičnim socijalnim situacijama (kao što je igranje igara na sreću ili kockanje). Opisano ponašanje može biti znakom i neurotske strukture ličnosti.

tretman problematičnih i/ili patoloških kockara

Različiti individualni i skupni pristupi rješavanju problema koje imaju problematični i/ili patološki kockari, u izvanbolničkom i bolničkom okruženju. U načelu, najbolja terapijska kombinacija koja djeluje na retenciju i apstinenciju je kombinacija medikacije, psihoterapije, grupa samopomoći, obiteljske terapije i prevencije. Farmakoterapija treba biti ciljana, a svakako treba tretirati i komorbiditetne simptome. Ponašanje se može (pre)usmjeravati kognitivno-bihevioralnom terapijom, treningom tehnika rješavanja problema i vježbanjem socijalnih vještina, sustavnom imaginarnom desenzitizacijom, motiviranjem, a mogu biti korisne i različite tehnike relaksacije, vizualizacije, hipnoterapija te ponekad i financijsko savjetovanje.

u

ulog

Sredstvo koje se uloži u igru na sreću. Najčešće je to novac, a ponekad može biti i roba ili usluga.

s

š

t

u

v

w

x

YPI

(engl. Youth Psychopathic Traits Inventory) Kratica za Inventar psihopatskih osobina mladih koji se koristi i u istraživanjima o igrama na sreću kod mladih.

w

x

y

z

ž

Z

zakon o igrama na sreću

Sintagma ili složenica koja se odnosi na zakonsku regulativu igara na sreću. U Hrvatskoj je priređivanje igara na sreću regulirano Zakonom o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02).

x

y

Z

ž

O autoru

Siniša Brlas rođen je 4. listopada 1969. godine u Virovitici gdje je završio osnovnu i srednju školu. Potom je upisao studij psihologije na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu gdje je i diplomirao 1995. godine s temom „Neki indikatori posebnosti likovnih umjetnika“. Sada živi i radi u Virovitici.

U odgojno-obrazovnom sustavu 18. siječnja 2006. godine napredovao je u zvanje stručnog suradnika mentora.

Radno iskustvo stjecao je od 1995. godine kao stručni suradnik psiholog u osnovnim školama Vladimira Nazora u Virovitici i Petra Preradovića u Pitomači, u Centru za socijalnu skrb Virovitica (kao psiholog u referadi za brak i obitelj), u Policijskoj upravi virovitičko-podravskoj (kao službenik za skrb o stradalnicima Domovinskoga rata) te kao stručni suradnik psiholog u Industrijsko-obrtničkoj školi Virovitica. Sada je zaposlen u Zavodu za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije kao psiholog u Djelatnosti za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sa zaštitom mentalnog zdravlja.

Od 2000. do 2005. godine, te ponovno od 2008. godine, član je Povjerenstva za suzbijanje bolesti ovisnosti Virovitičko-podravske županije. Od 2000. godine član je stručnoga tima Centra za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti u Virovitici, a od 2005. do 2009. godine i voditelj je ovoga Centra u Zavodu za javno zdravstvo “Sveti Rok” Virovitičko-podravske županije. Ima višegodišnje iskustvo i kao vanjski suradnik Centra za socijalnu skrb Virovitica u provedbi mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi i pojačane brige i nadzora.

Niz je godina radio kao vanjski suradnik Gimnazije Petra Preradovića u Virovitici, Strukovne škole Virovitica, Srednje škole Pitomača, Industrijsko-obrtničke škole Virovitica i Tehničke škole Virovitica u nastavi psihologijske skupine predmeta, kao suradnik Učeničkog doma u Virovitici i Osnovne glazbene škole Jana Vlašimskog u Virovitici u pripremi pripravnika za polaganje stručnih ispita te kao suradnik Hrvatske obrtničke komore Virovitičko-podravске županije i Otvorenog učilišta u Zagrebu u sustavu obrazovanja odraslih. Od 2010. godine suradnik je Agencije za odgoj i obrazovanje u projektu „Prevenција ovisnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama”.

Od 2007. do 2009. godine volontira kao psiholog u Domu za psihički bolesne odrasle osobe Borova. Imenovan je sucem porotnikom Općinskog suda za mladež u Virovitici. Ima višegodišnje iskustvo rada u ispitivanju javnog mnijenja u Republici Hrvatskoj (kao suradnik-anketar više agencija), kao i u izdavačkoj djelatnosti (bio je voditelj marketinga i prodaje prvih nezavisnih novina u Virovitičko-podravskoj županiji pod nazivom “Fabula”, suradnik časopisa Matice hrvatske “Zavičaj”, a svojom knjigom „Kako pronaći izlaz; vodič za pomoć u suzbijanju ovisnosti među djecom i mladima“ potaknuo je izdavačku djelatnost Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravске županije).

Posebno se ističe u humanističkom višegodišnjem radu s osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti (kao član stručnoga tima Centra za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti), na području zaštite djece i mladih u okviru provedbe mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi i pojačane

brige i nadzora (kao voditelj više desetaka ovih mjera pri Centru za socijalnu skrb Virovitica) te u sustavu skrbi o psihički bolesnim odraslim osobama (kao psiholog volonter u Domu za psihički bolesne odrasle osobe Borova).

Godine 2002. godine Zavod za školstvo Republike Hrvatske imenovao ga je voditeljem Stručnoga vijeća stručnih suradnika srednjih škola Virovitičko-podravske županije, a od 2006. godine i voditeljem Međužupanijskog stručnog vijeća psihologa u osnovnim i srednjim školama Virovitičko-podravske, Bjelovarsko-bilogorske i Požeško-slavonske županije, i na tim je dužnostima održavao niz stručnih predavanja i radionica na županijskoj, međužupanijskoj i državnoj razini.

Od 2000. godine nakratko je bio u predsjedništvu županijskog ogranka Matice hrvatske. Od 2006. do listopada 2010. godine član je Upravnog odbora Društva psihologa Virovitičko-podravske županije i dopredsjednik Društva.

Završio je više edukacija, a posebno se ističu edukacije: "Psiholojska procjena; nalaz i stručno mišljenje psihologa", „Mladi i nasilje u obitelji i školi“ i "Depresija - bolest svih generacija".

Autor je do sada napisao šest knjiga (pet kao jedini autor i jednu u koautorstvu); četiri su knjige iz područja prevencije i suzbijanja ovisnosti, jedna je iz područja zaštite mentalnog zdravlja (urednik je knjige i autor poglavlja u knjizi „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“) i jedan srednjoškolski udžbenik („Psihologija komunikacije“).

Prva knjiga iz područja prevencije i suzbijanja ovisnosti „Kako pronaći izlaz; vodič za pomoć u suzbijanju ovisnosti među djecom i mladima“ publicirana je 2008. godine. Namijenjena je stručnim osobama koje se u svojem radu susreću s problemom ovisnosti među djecom i mladima, nudi cjeloviti model iskustvenih mjera i aktivnosti na prevenciji i suzbijanju ovisnosti, a 2009. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa za sve je osnovne i srednje škole te učeničke domove u Republici Hrvatskoj financiralo tiskanje cjelokupnog drugog i neizmijenjenog izdanja ove knjige prema stručnom mišljenju i preporuci Agencije za odgoj i obrazovanje kojim se ova knjiga procjenjuje „kvalitetnim izvorom za pripremu i provedbu školskih preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama“. Druga knjiga „Kako znati kamo idemo; vrjednovanje i samovrjednovanje rada s ovisnicima“ publicirana je 2010. godine. Namijenjena je stručnim osobama koje rade s ovisničkom populacijom, a nudi koncept evaluacije stručnoga rada s ovisnicima koji se temelji na iskustvenom pristupu. Treća knjiga „Važno je ne započeti; neki temeljni pojmovi psihologije ovisnosti“ publicirana je 2010. godine. Razmatra osnovne pojmove ovisnosti i ovisničkog ponašanja i jedna je od prvih knjiga domaćih autora koja problemu ovisnosti i ovisničkom ponašanju pristupa iz perspektive psihologijske struke. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske 2010. godine otkupilo je cjelokupno drugo i neizmijenjeno izdanje i ove knjige za sve škole u Republici Hrvatskoj. Četvrta je autorova knjiga iz područja prevencije i suzbijanja ovisnosti „Savjetodavni rad s ovisnicima“ objavljena 2011. godine. Namijenjena je stručnim osobama koje rade s ovisničkom populacijom te donosi teorijski i iskustveni okvir savjetodavnog rada s ovisnicima.

Osim toga, autor se bavi istraživačkim radom vezanim uz pitanja djece i mladih, autor je ili koautor petnaestak stručnih i popularno-znanstvenih članaka u različitim publikacijama, koautor je petnaestak publikacija te je vlastitim radovima ili u koautorstvu aktivno sudjelovao na nizu domaćih i inozemnih kongresa, konferencija, simpozija, sajмова zdravlja i drugih stručnih skupova. Posljednja je u nizu publikacija na kojoj je autor sa suradnicima radio niz godina „Istraživanje o pušenju, alkoholu, kockanju, drogama i slobodnom vremenu među učenicima u Virovitičko-podravskoj županiji“ i koja prezentira rezultate istraživačkoga rada, a u koautorstvu je objavljena 2011. godine.

Za svoj stručni rad autor je 2010. godine dobio visoko priznanje Hrvatskog psihološkog društva „Marulić: Fiat Psychologia“ za osobito vrijedan doprinos razvitku i promicanju hrvatske primijenjene psihologije.

Iz stručnih
recenzija

(...) ...veliki posao (koji) otvara vrata svima da ne moraju počinjati od početka, već mogu odmah poći dalje. (...) Rječnik nam daje priliku za kvalitetan početak. Doista je praktično moći na jednome mjestu potražiti objašnjenje nekih pojmova, koje se susreće, ali se možda ne može sa sigurnošću reći što im je pravo značenje. Tako je u alkoholologiji, ovisnosti o psihoaktivnim drogama, a posebno u području vezanom uz patološko kockanje, koje je kod nas još uvijek gotovo netaknuto usprkos velikoj šteti koju nanosi mnogim obiteljima. Posebno je dragocjeno napomenuti kako su neki pojmovi možda doista po prvi puta definirani u našoj literaturi, drugi prevedeni s engleskoga jezika, treći su objašnjenja žargonizama...

prim. mr. sc. Elvira Koić, dr. med.

(...) ...osebujan izdavački poduhvat koji će nesumnjivo doprinijeti u radu pomagačkih profesija, ali i pojedincima - laicima, te će kao takav biti nezaobilazan u suočavanju s „klasičnim - starim“ i jednom od novonastalih patologija na području ovisnosti – problematičnim i patološkim kockanjem. Vrijednost Rječnika odnosi se (i) na poglavlje problematičnog i patološkog kockanja koje je neslavna predvodnica novih ovisnosti i kao takav predstavlja značajnu novinu! Kako je sam autor naglasio – rječnici su dinamička djela... (...)... i upravo traže dopune poradi tehnološkog napretka koji u jednom dijelu rezultira negativnim posljedicama – razvojem brojnih ovisnosti...

Pino Tuftan, prof.

Ova će knjiga ... dobro doći profesionalcima na području prevencije i liječenja ovisnosti, ali i studentima koji u svojoj edukaciji proučavaju problematiku zlouporabe psihoaktivnih supstanci. Vjerujem da će ih obradovati postojanje ovakvoga priručnika u kojemu na jednome mjestu mogu naći tumačenje velikoga broja termina s kojima se susreću. Posebna je vrijednost ovoga priručnika što obrađuje i područje ovisnosti o igrama na sreću koje je i u prevenciji i liječenju od sada bilo zanemareno. S obzirom na poznatu hrvatsku boljku da se knjige i priručnici teško izdaju, ovaj ambiciozni poduhvat profesora Brlasa za svaku je pohvalu. Zbog toga ovaj priručnik preporučujem za tisak, a svima koji proučavaju, preveniraju, liječe ili se jednostavno zanimaju za područje ovisnosti da za nj nađu mjesto u svojoj biblioteci.

Ante Ivančić, dr. med.

ISBN 978-953-7756-00-0

